

Recenzije.

Heigl Dr. Bartholomäus. Die vier Evangelien Ihre Entstehungsverhältnisse, Echtheit und Glaubwürdigkeit. Freiburg i. B. Herder 1916.

Heigl sabrao je glavne rezultate modernoga istraživanja o evanđeljima u ovoj knjizi. Prema tomu, koji želi, da se dobro orijentira o pitanjima, koja zasijecaju u područje evanđeosko, rado će po-segnuti za njegovim djelom.

Iznajprije govori općenito o evanđelju, te dokazuje autenciju i vjerodostojnost njihovu. Navodi sve glavne hipoteze protivničke pečevoši od pisca „Wolfenbütteler Fragmente“ pa do modernista liberalno kritičke i ekstremno radikalne škole.

Svaku hipotezu ukratko i jezgrovito kritizira dokazujući, da se samo Krist, kako ga kanonska evanđelja prikazuju, može uzdržati.

Vrlo dobro otkriva, kako je klimav i neznanstven temelj liberalno kritičke škole. Njezini pristasaše s Harnackom na čelu dopuštaju milostivo autenciju sinoptičkih evanđelja, no samo dotle, dok činjenice ondje navedene ne dolaze u sukob s njihovom dogmom — „agnosticizmom“. Prema tomu je princip kritičke škole nepovjesnički i nefilozofski.

„Die Geschichtsforschung muss die Tatsachen bezw. die Berichte hierüber (über die Tatsächlichkeit einer Erzählung) nach dem Quellenbefund beurteilen, nicht nach vorgefassten aprioristischen Meinungen“. Sam Harnack osugjuje nehotice svoj postupak riječima „denn welche Philosophie darf

sich anmassen weiser sein zu sollen als die Tatsachen?“ Zato zgodno apostrofira Heigl Harnacka predbacujući mu nedosljednost: „Wie vermag aber Harnack trotzdem bei den Tatsachen göttlicher Offenbarung Grenzen zu ziehen, indem er die Wunder leugnet?“¹

Prema tomu „kritičari“ postupaju skroz nekritički, kad konstruiraju evanđelje prema svojim subjektivnim nazorima, a ne izlažu ga, kako nam ga predaše najvjerodostojniji svjedoci.

„Nicht das Evangelium, das uns überliefert worden ist, lässt sie (liberale Theorie) als Ev. Jesu gelten, sondern sie konstuiert ein modernes Ev., wie es der jetzigen Kulturwelt entspricht oder dem modernen Geschmacke zusagt. Das Endergebniss dieser Ev.-Kritik ist dann derart, dass es diese Kritik selbst aufhebt?“²

Kod sinoptičkoga pitanja spominje glavna hipoteze. Riješava to teško pitanje, koliko se može riješiti, kombinacijom različitih hipoteza. — Sudi, da je Luka poznavao Markovo evanđelje. Teže je odrediti snošaj Lukin prema Mateju. Važni su razlozi, da se Luka nije služio Matejem.³

Naprotiv drži Hartl i dokazuje sa nekoliko solidnih dokaza, da je Luka opisujući povijest djetinjstva Gospodinova obazirao se na Mateja.⁴

¹ l. c. 94 p.

² l. c. 95 p.

³ l. c. 270.

⁴ Hartl: Schlisst Lukas durch 1, 1—3 die Benützung des Matthäus aus? (Biblische Zeitschrift 4 Heft 1915).

Pomno ispituje poznato mjesto Papijino u Euzebija o prezbiteru Ivanu te poriče, da je osim apoštola Ivana živio i djelovao u Efezu kaki drugi Ivan prezbiter. S Gutjarom, Schäferom, Meinerzom, Knabenbauerom, Pözlom itd. opravdano drži, da je spomenuti prezbiter sam Ivan apoštol i evangjelista, koji se na početku svoje II., i III. poslanice zove „ὁ πρεσβύτερος“.⁵

Lijepo razlaže braneci autenciju Ivanova evangjelja, kako Ivan suponira sinoptička evangjelja i sinoptičku predaju kao poznatu čitateljima, te je svojim evangjeljem nadopunjuje. No nikako se ne mogu složiti s mišljenjem, da Ivan na gdje kojim mjestima pače ispravlja sinoptike. „Johannes schrieb überdies für Christen, die mit der durch die Synoptiker vertretenen Überlieferung wohl vertraut waren, weshalb er auch durchweg auf die synoptische Darstellung Rücksicht nimmt, bezw. dieselbe als bekannt voraussetzt, an ungenauen Stellen aber geradezu korrigiert.“⁶

Svaka nas zdrava katolička exegeza uči, da Ivan na dotičnim mjestima (3, 24 ; 12, 7 ; 21, 1.) popunjuje sinoptički izvještaj, ili hoće da zapriječi krivo tumačenje, ne nipošto ne ispravlja.

Dobro upozoruje protivnike, kako nauka, da je Isus Sin Božji, nije isključiva značajka Ivanova evangjelja.

To je sveta baština praapoštolske tradicije. Zato ju i Pavao u tolikim poslanicama naglašuje.⁷

Pregnatno ustaje protiv onih,

koji nalaze u Ivanom evangjelju gnostički dualizam. „Das Ev. vertritt nicht einen metaphysischen Dualismus, er kennt nur einen moralischen Dualismus.“⁸

Preporučujem.

Dr. Franjo Zagoda.

Šanda dr. A. Synopsis theologiae dogmaticae specialis. Vol. I. De Deo uno, de Deo trino, de Deo Creante, de Gratia habituali, de virtutibus infusis, de gratia actuali. Friburgi Brisgoviae MCMXVI. B. Herder. In 8° str. XVIII. + 384. Cijena M 5'60.

Pisac ove knjige je Čeh, profesor teologije u biskupskom sjemeništu u Ljutomicama već kakovih 15 godina. Ovo djelo dao je u štampu još god. 1913., ali kad je rat buknuo, zapeo je posao u tiskari i tek prvi svezak je dosada štampan. S drugim sveskom dovršeno će biti cijelo djelo. U Predgovoru donosi običajni historijski prikaz najznamenitijih dogmatičara, počev od Klementa pape Rimskoga i Ignacija biskupa Antiohijskog iz prvog vijeka pa sve do najnovijih još danas živih pisaca. Pisac je obradio djelo svoje skolastičnom metodom. Iznajprije bistri pojmove, to je filozofski dio. Zatim dokazuje tezu navodeći dokaze redom i nadovezuje odmah prigovore i pobija ih. Dokaze iz sv. Pisma stavlja naravno na prvo mjesto. Svjedočanstva sv. Otaca navodi najglavnija i riječi odabira najvažnije. Obzire se na hereze stare i najnovije, naime na modernističke. Pisac je kratak i precizan imajući na pameti da piše pri-

⁵ I. c. 282—285. p.

⁶ I. c. 330 p.

⁷ I. c. 345.

⁸ I. c. 374, 375. p.